

**A Miskolci Egyetem (ME) Bölcsészettudományi Kara (BTK)
Irodalomtudományi Doktori Iskolájának (IDI)
önértékelése
(2014. szeptember 15-i állapot)**

A jelen önértékelés összegző képet, elemzést és értékelést nyújt azoknak az adatoknak és dokumentumoknak az alapján, amelyek részint az Országos Doktori Tanács (ODT, <http://www.doktori.hu>), részint az IDI saját honlapján (<http://www.uni-miskolc.hu/~bolphd>) található. Mindkét honlapon azonos szöveggel olvashatók olyan dokumentumok, amelyekre alább többször hivatkozunk: az IDI *működési szabályzata*, *képzési terve* és *minőségbiztosítási terve* (az utóbbi egyben a *működési szabályzat* IX. fejezete).

Az ME BTK háromszintű magyar szakos képzésének (egymásra épülő BA és MA, velük párhuzamos ötéves osztatlan magyartanári képzés, továbbá a mindezekre épülő doktori képzés) oktatói hátterével, infrastruktúrájával, tudományos programjaival és rendezvényeivel kapcsolatban további információk találhatóak az ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének (MNYII) honlapján is (<http://magyarszak.uni-miskolc.hu>).

1. Az IDI bemutatása és története

Az ME BTK keretében 1996-ban indult meg az irodalomtudományi doktori képzés. A legkorábban akkreditációt nyert doktori program a *Szövegtudomány* program volt (vezetője Kulcsár Péter DSc). Ezt követte az 1997-ben indult *A modern magyar irodalom történeti és elméleti modelljei* (vezetője Kabdebó Lóránt DSc), majd az 1999-ben akkreditált *A politika és irodalom történeti és elméleti kapcsolatai* című program (vezetője Ferenczi László DSc).

2001 szeptemberétől a doktori képzésre és fokozatszerzésre vonatkozó jogi szabályozás megváltozása után – 51/2001. (IV. 3.) Korm. sz. rendelet – a doktori képzés doktori iskolák keretei között folyik, a doktori iskolákon belüli programok meghatározása pedig a doktori iskolák autonóm intézményi döntéseinek körébe került. A MAB plénuma a Doktori Bizottság előterjesztése alapján a doktori iskolák létesítésére benyújtott pályázatokat a 2002. február 22-i ülésén tárgyalta, és számos, akkreditált doktori program(ok)ra épülő doktori iskola létesítésének jóváhagyásáról döntött, így az ME BTK irodalomtudományok tudományágban működő Irodalomtudományi Doktori Iskolája akkreditálásáról is (MAB 2002/2/III. sz. határozat, MAB kódszám: D35).

A magyarországi felsőoktatás bolognai típusú átalakítása során, 2008-ban az ME BTK magyar nyelv és irodalom diszciplináris mesterszakja elnyerte az akkreditációt (MAB 2008/6/IX/3/43. sz. határozat), így az IDI mesterszakra épülésének feltétele teljesül.¹

Az IDI fennállásának első öt évében az alapításakor beléje integrált doktori programok diszciplináris és oktatásszervezési kereteit vitte tovább. 2007–2008 folyamán sor került a tudományos orientációnkban és képzésünkben meghatározó jelentőségű tématerületek újragondolására, amelynek során a politika és irodalom kapcsolataival foglalkozó tématerület kifutó képzéssé vált, ugyanakkor egy értelmezéseméleti tématerületet jelentősen megerősítettünk. Az e három képzési és kutatási területet megtestesítő doktori program Kecskeméti Gábor DSc (klasszikus szövegtudomány), Kabdebó Lóránt DSc (modern

¹ Egy irodalomtudományi doktori iskola működésének *intézményi feltétele* a képzőhelyen akkreditált magyar vagy modern filológiai vagy klasszika-filológiai mesterszak. Ettől független és a doktori iskola tanácsa *szakmai mérlegelésének* kompetenciájába tartozó kérdés, hogy a doktori iskolában mely egyetemi vagy mesterszakos végzettségű hallgatók felvételét támogatják. Így irodalomtudományi doktori iskolába sikeres felvételi vizsga után például magyartanári mesterszakos végzettségű hallgató is felvehető. A felvételi lehetőségekkel kapcsolatos további megfontolásokat lásd alább.

irodalom) és Forrai Gábor DSc (jelentésemélet és hermeneutika) vezetésével működött. A 2009. év MAB akkreditációs vizsgálata ebben a felépítésben, tudományos és képzési orientációban, személyi és infrastrukturális feltételrendszerben hosszabbította meg az IDI akkreditációját 2014. december 31-ig (MAB 2009/7/XIII/2/202. sz. határozat). Egy új törzstag belépését követően, 2011. december 2-án ezt az akkreditációs érvényességet erősítette meg változatlan tartalmi keretekkel és határidővel a MAB (2011/9/IX/17/2/463. sz. határozat).

A doktori iskolában, ahogyan 2009-ben, úgy jelenleg is három változatlan tématerületen (oktatásszervezési egységként értve: három programon) folyik képzés, amelyek együttesen erős szövegtudományi diszciplináris pozíciót testesítenek meg. A programok és jelenlegi vezetőik a következők:

1. Klasszikus szövegtudomány – Kecskeméti Gábor DSc egyetemi tanár;
2. Modern irodalom – Kabdebó Lóránt DSc professor emeritus;
3. Jelentésemélet és hermeneutika – Ambrus Gergely PhD egyetemi docens.

Az IDI korábbi vezetői voltak: Kabdebó Lóránt DSc (2002–2006), Kemény Gábor DSc (2006–2009). A doktori iskolát 2009 óta Kecskeméti Gábor DSc egyetemi tanár vezeti (MAB 206-1/2010. sz. elnöki levél).

2. Hosszú ideje változatlan diszciplináris pozíciónk: a kutatás és képzés szövegtudományi szinergiája és az IDI ezt leképező belső szervezete

Az irodalom- és a történelemtudomány számára e diszciplinák létrejöttétől kezdve a legfontosabb eszköz és egyben a kutatás egyik legfontosabb tárgya a szöveg. Ennek megfelelően mindkét tudományág a kezdetektől különös gondot fordít a szöveg mint forrás megismerésére és közzétételére, ezzel párhuzamosan a szövegekkel és tudományos igényű kiadásukkal kapcsolatos textológiai problémák feltárására és megoldására.²

Noha tehát a szövegkiadás gyakorlata és elmélete, a textológia több ezer éves múltra tekint vissza és roppant mennyiségű eredményt produkált, a szöveg sajátképpen tudománya mind a mai napig világszerte gyermekcipőben jár, Magyarországon pedig a szöveg keletkezésének, fennmaradásának, feltárásának, közzétételének és tudományos célú alkalmazásának komplex kutatására különösen kevés kísérlet történt. A részmunkálatok egymástól elszigetelten vagy alkalmi kapcsolatban folynak, az elmélet a gyakorlati tevékenység mellékterméke. Az oktatás hagyományosan szétszórt és esetleges, intézménnyel nem rendelkezik, többnyire egy-egy konkrét szövegkiadáshoz kötött. Ennek következtében az eredmények és tapasztalatok általánosításához szükséges át- és kitekintésnek még a reményét sem nyújtja, az igényét sem kelti fel. Még a kritikai igényű kiadások sajtó alá rendezői is minden egyes alkalommal előlről kezdik a közlés elméleti alapjainak a lefektetését, módszereinek kidolgozását, véletlenszerűen követve egy-egy mintát. Ilyen körülmények között magától értetődik, hogy a kiadványok színvonala egyenetlen. Nem alakult ki összhang a szövegre mint forrásra irányuló kutatások és teóriák meg az utóbbi évtizedekben nagy léptekkel előrehaladó szemiotika-szemantika között sem. E külső és belső szeparálódáshoz járul az informatikától való különállás, mely pedig elméleti téren új megközelítési módokat, gyakorlati téren új

² A történelmi horizontú tudományágak közös szakmai érdekeltségét a szövegtudomány területén jól megvilágítja az a tény, hogy az MTA I. Osztálya Irodalomtudományi Bizottságának Textológiai Munkabizottsága szabályzatot dolgozott ki részint irodalmi szövegek kritikai (tudományos) kiadására (Horváth Károly 1962; Péter László 1988; Debreczeni Attila–Kecskeméti Gábor 2004), részint népköltési (folklor) alkotások kritikai kiadására (Voigt Vilmos 1974), míg a forráskiadás módszertani kérdéseinek szabályozására a történettudomány művelői részéről történtek kezdeményezések (ehhez lásd a Fons 2000. évi 1. számát). Ebből az is következik, hogy történelmi források egy csoportjának kiadási munkáin dolgozó, történelem mesterszakos végzettségű hallgatók egyedi mérlegelés alapján felvehetők a szövegtudományi doktori programba.

lehetőségeket biztosíthatna a forrásszövegek irodalom- és történettudományi hasznosításához. Ezenközben szórványos kísérletek jelzik főleg az ifjabb generációknak azt a kívánságát, amely a forrásszövegnek mint tudományos objektumnak többoldalú megközelítésére, modernebb eszközökkel történő kezelésére, a textológia tágabb környezetbe való beillesztésére irányul.

E széttagoltság és elszigeteltség felszámolása olyan szakemberek kiképzése útján valósítható meg, akik a szöveg komplex vizsgálatához szükséges valamennyi fontosabb elméleti és gyakorlati eszközzel rendelkeznek, látják azt a fizikai, társadalmi és történeti teret, amelyben a szöveg keletkezett, elhelyezkedik és hasznosul, ismerik azokat az utakat, amelyeken megközelíthető, azt a technikát, amellyel kezelhető és értelmezhető, és tisztában vannak azzal, hogy a szövegvizsgálat eredményei hogyan plántálhatók be a tudomány egyetemébe. Az így képzett szakember előtt út nyílik a szöveghez kapcsolódó bármely hagyományosan gondozott részterület magas szintű, elméletet és gyakorlatot egybefogó művelésére. Ennek következtében a textológia praktikuma a jelenleginél összehasonlíthatatlanul magasabb színvonalra emelkedik, a másik oldalról viszont lehetővé válik az alap- és mesterképzésben megszerzett ismereteknek egy különös szempontból való megközelítése, az irodalomtudomány más szemszögből nem látható belső és külső összefüggéseinek felismerése és feltárása. A textológiai centrumú képzés tehát hasznosan járul hozzá az irodalomtudomány és rokon tudományai (a művelődéstörténet, a tudománytörténet és a többi) magas szintű és új eredményeket teremtő műveléséhez.

E koncepció társadalmi támogatottsága is érzékelhető. Az utóbbi két évtizedben – mintegy százéves szünet után – nagy erővel tört fel az igény az irodalmi és történeti szövegek színvonalas kiadása iránt. Ennek több egybejáró oka van. Természetes reakciója ez a 20. századi hosszú időszak ideológiára orientált szellemiségének, amely nagyobb gondot fordított a szövegek értelmezésére, mint pontos közzétételükre. Ezzel egyidejűleg a 19–20. század jelentős eredményei (impozáns forráskiadvány-sorozatok stb.) elavultakká váltak. Ugyanakkor megszaporodott a közreadandó szövegek száma, mert kül- és belföldön jó néhány korábban hozzáférhetetlen dokumentumőrző intézmény megközelíthető lett. Megnyílt továbbá a lehetőség arra, hogy a hazai szakemberekből nemzetközi vállalkozásokba is bekapcsolódjék, illetve nemzetközi érdeklődésre számot tartó szövegeket publikáljon. Mindez a szövegkiadás iránti érdeklődés élénküléséhez és a textológiai tevékenység felértékelődéséhez vezetett, annyira, hogy ma már nemcsak egyes intézmények tekintik ezt fontos feladatuknak, hanem kifejezetten erre szakosodott, üzleti vállalkozásként működő kiadók is alakultak, jelezvén a társadalmi igényt. A tudományos minősítés történetében első ízben az 1990-es évek elején sor került kritikai kiadás elismerésére. Ezzel együtt azonban a másik oldalon egyre jobban lábra kap a dilettantizmus.

Erős igény mutatkozik tehát a szövegtudomány hazai doktorképző centrumának a megeremtésére, amely elméleti szinten kapcsolódik a textológia magyarországi és nemzetközi vállalkozásaihoz, és egyben olyan posztgraduális képzési hely, amely a gyakorlati munkát elméleti alapokon végző szakembereket felkészíti.

A szövegtudomány, textológia, filológia művelését, a reflektált szöveg-megállapítás érvényes formáit, a textográfiai elvek kidolgozását és alkalmazását, a szövegszármaztatás szemmatográfiai kérdéseit, a kritikai szövegkiadás, a forráskiadás, a genetikus kiadás, az elektronikus (digitális) kiadás főszerzőjét, apparátusát, jegyzeteit és kommentárját illető normák meghatározása és oktatása nemzeti humántudományi alapkérdés, egyben a nemzetközi szövegtudományi kutatóhelyekkel és filológiai műhelyekkel való kapcsolattartás feltétele. A magyar irodalom klasszikusainak megbízható szövegű, tudományos igényű életműkiadásai és a magyar irodalmi szövegek tematikus, kronologikus gyűjteményei és adatbázisai a nemzeti kulturális örökség ápolásának, fenntartásának alapvető jelentőségű

részét képezik, e szövegkiadási munkálatok professzionális szakembergárda-utánpótlásának képzése stratégiai fontossággal bír.

A szövegtudomány oktatása iránti igény szerencsésen esik egybe a hazai tudósképzés új szervezeti kereteivel, ugyanis a szövegtudomány oktatása csak posztgraduális formában oldható meg. A kurzust olyan hallgatók végezhetik el sikerrel, akik a magyar múlt kulturális értékei fölött egyetemi szintű áttekintéssel és bizonyos fokú idegennyelv-ismerettel rendelkeznek, akik legalább tanulmányaik során találkoztak már forrásszöveggel, és akik a kutatói pályát életcéljuknak tekintik.

Az ME BTK IDI különösen alkalmas hely a szövegtudományi-textológiai centrumú posztgraduális oktatás számára. Szövegtudományi doktori program – évtizedes múlttal – Magyarországon egyedül e képzőhelyen működik, oktatói pedig kivételesen felkészült szakmai együttest képeznek ezen a területen.³

A *Szövegtudomány* című doktori programot még Kulcsár Péter hozta létre 1996-ban, 2004 óta pedig Kecskeméti Gábor vezeti, aki egyben az MTA I. Osztálya Textológiai Munkabizottságának 2001–2008 között a társelnöke, 2008–2014 között az elnöke volt. E program hallgatói elsősorban kora újkori és 18–19. századi szövegeket tanulmányoznak.⁴ Másik jelentős, a 20. századi irodalommal foglalkozó programunkat Kabdebó Lóránt alapította és irányítja ma is, és e program keretében hallgatóival igényes szövegkiadásban jelentette meg a miskolci születésű Szabó Lőrinc költői életművét, számos további írását, fordítását, feljegyzését, naplójegyzetét, levelezését, a környezetében keletkezett dokumentumokat, valamint a mindezek tanulmányozásához szükséges segédkönyveket (bibliográfiát, könyvtárjegyzéket). E munkálatok elvégzése céljából az ME BTK keretében az MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája (TKI) felügyelete alá tartozó szakmai műhely, a Szabó Lőrinc Kutatóhely is működik.⁵ Harmadik, megalakulásakor Forrai Gábor, később Schwendtner Tibor, jelenleg pedig Ambrus Gergely vezette programunk a szövegek tanulmányozásának jeleméleti, jelentéstani, hermeneutikai és nyelvfilozófiai (részben elmefilozófiai) kérdéseire összpontosít, a korszerű elméleti tájékozódás szemantikai, fenomenológiai és hermeneutikai háttérével egészítve ki az ortodox szövegelméleti gondolkodást.⁶ A három program együttese olyan posztgraduális oktatóhelyet eredményez, amelyben a szövegtudomány történeti elvű művelése lefedi a 16–20. századot, miközben megfelelő nyelv- és szövegelméleti háttere, reflektáltsága is van.

A három program oktatási koncepciójának részleteit, ismeretköreit, mintatantervét és kreditszámítását az IDI *képzési terve* tartalmazza. Mindhárom programunk mintatantervében közös, általánosan kötelező tárgyak (tudományos írás, kiadói ismeretek, szövegtudomány I–II, irodalmi hermeneutika I–II) biztosítják a képzés szövegtudományi-textológiai centrumát és konzisztenciáját.

³ A szövegtudományi érdeklődés valójában már a doktori programok megindulása előtt koncepciót öltött Miskolcon, lényegében egyidős a miskolci bölcsészképzéssel, és a graduális hallgatók körében is érvényesült. Erről tájékoztat: KOVÁCS Sándor Iván, *Kísérlet a Miskolci Egyetem Alkalmazott Irodalomtudományi és Történettudományi Tanszéksorozatjának (Textológiai Műhelyének) létrehozására*, *Irodalomismeret*, 5(1994)/2–3, 11–18. A *Miskolci Egyetem Textológiai Műhelyének Füzetei* című sorozat füzeteinek felsorolását lásd: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/sorozatok.html#textmuhely>.

⁴ E doktori programról tájékoztat: BESSENYEI József, *A Miskolci Egyetemen akkreditált szövegtudományi PhD (doktori) program rövid ismertetése = Hatalom és kultúra: Az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus (Jyväskylä, 2001. augusztus 6–10.) előadásai*, szerk. JANKOVICS József, NYERGES Judit, Bp., Nemzetközi Magyarológiai Társaság, 2004, II, 673–677.

⁵ E műhely honlapja: <http://www.szabolorinc.hu>. A *Szabó Lőrinc Füzetek* sorozat megjelent kötetének felsorolása: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/sorozatok.html#szlfuzetek>; a *Szabó Lőrinc kiadatlan drámafordításai* sorozat kötetei: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/sorozatok.html#dramaford>.

⁶ A szövegtudomány filozófiai-hermeneutikai érintettsége, sőt beágyazottsága nemcsak lehetővé teszi, hanem meg is kívánja, hogy e doktori programba filozófia mesterszakos végzettségű hallgatók is felvehetők legyenek egyedi mérlegelés alapján.

3. Az IDI oktatói

3.1. Az IDI vezetője

Az IDI vezetője **Kecskeméti Gábor DSc** egyetemi tanár. Életművéből az MTMT mintegy 160 tudományos közleményt ölel fel, amelyekre 700-nál több független hivatkozást regisztrál.

Tarnai Andor tanítványaként fordult érdeklődése a 16–18. század irodalomtörténete felé. A régiség retorikai megalkotottságának, mindenekelőtt invenciós és diszpozíciós jegyeinek feltárására történeti kommunikációelméleti keretet dolgozott ki, amely kompatibilis a hatástörténeti elvű irodalomtudományi irányokkal, lehetőséget ad az irodalmi szövegek és a filozófiai-teológiai eszmerendszerek együttes tanulmányozására, a magyarországi jelenségek európai kontextusba illesztésére és az irodalomfogalmak változásaira vonatkozó egykorú reflexiók árnyalt leírására. Magas idézettségű műfaj történeti monográfiája (1998) nyomán az általa javasolt szemléleti irány és módszertan a régi magyarországi irodalom kutatásában széles körben meghonosodott, sőt tapasztalatait és meglátásait a 19–20. századi irodalom egyes szerzőinek és jelenségeinek elemzésére is kiterjesztették. Kutatásait a 16–17. század fordulójának retorikaelméleti vizsgálatával folytatta és olyan – a rendszeres kritikátörténeti kutatásokba illeszkedő – korszak-monográfiában összegezte (2007), amelyben a hazai szerzők művei mellett az észak-németországi egyetemi és akadémiai retorikai kultúrának szentelt nagy figyelmet, a magyarországi diákok textuális önértelmezésére tett hatásában az irodalomról való gondolkodás legtágabban értett tudománytörténeti kereteit ragadva meg. Újabban a kora újkori európai és magyarországi filológiai irodalomszemléletet tanulmányozza, az egykorú elméleti reflexió a retorikához hasonlóan kidolgozott, artikulált terepét ismerve fel benne. Az MTA Irodalomtudományi Intézete (ITI) által megírni tervezett új irodalomtörténeti szintézis előkészítése során világossá vált, hogy az általa két évtized óta rendszeresen kifejtett szemléleti elvek alapvető konzekvenciákkal járnak mind a korszakperiodizáció, mind a kommunikációs elvű tematikai tagolás tekintetében.

Az irodalomtudomány szakmai közéletének aktív résztvevője. 2013 óta az MTA BTK ITI igazgatója. Az MTA Textológiai Munkabizottságának korábbi elnöke, a kritikai kiadásokra vonatkozó érvényes szabályozás egyik kidolgozója. Működött zsűrielnökként, kurátorként, tudományos és felsőoktatási bizottságok vezetőjeként vagy tagjaként, sorozatszerkesztőként, nemzetközi és hazai konferenciák szervezőjeként. 1996–2012 között az *Irodalomtörténeti Közlemények* felelős szerkesztője, 2013 óta főszerkesztője. 2004 óta a *Camoenae Hungaricae* felelős szerkesztője. 1990 óta tanít a felsőoktatásban. A tudományos utánpótlás – Magyarországon unikális – filológiai-textológiai centrumú képzőhelyét az ME keretében sikerült kialakítania, ahol 2009 óta az IDI vezetője.⁷

1994 óta hat alkalommal folytatott egy-egy havi kutatómunkát Wolfenbüttelben, a Herzog August Bibliothekban, a németországi retorika- és egyetemtörténet forrásait nagyrészt e kutatóútjain nyílt módja tanulmányozni. Rendszeresen tart előadásokat külföldi konferenciákon, fontosabb külföldi előadásaira Bonnban, Krakkóban, Nagyváradon, Rómában, Tours-ban, Varsóban, Zágrábban került sor. Tagja volt a 2006-ban Budapesten megrendezett XIII. neolatin világkongresszus előkészítő bizottságának. Részt vesz nemzetközi kutatási programokban: a CNRS párizsi szövegtudományi kutatóintézetében készülő humanizmuskori szövegtörténeti adattár munkatársa, a Varsói Egyetemen a közép-európai latin kultúra történetét kutató program és az Oxfordi Egyetem irányításával folyó, *Cultures of Knowledge* c. kora újkori kutatási program résztvevője. A Varsói Egyetemen működő East-Central European School in the Humanities keretében több alkalommal tartott

⁷ Miskolci tevékenységéről lásd életútinterjúját: H[ORVÁTH] Z[ita], *Interjú Kecskeméti Gáborral, az Irodalomtudományi Doktori Iskola vezetőjével*, Publicationes Universitatis Miskolcensis: Sectio Philosophica, 17(2012)/1, 211–239.

posztgraduális kurzusokat lengyel, orosz, ukrán, fehérorosz, litván doktoranduszhallgatók számára.

3.2. Az IDI törzstagjai

Az IDI valamennyi törzstagjának közös jellemzője a szövegtudományi-textológiai-filológiai hozzáértés és e megfontolásoknak életművükben való kamatoztatása. Részt vettek és vesznek kritikai szövegkiadásokban (**Gyapay László CSc**: Kölcsey Ferenc elméleti és kritikai írásai; **Heltai János DSc**: David Pareus; **Kecskeméti Gábor DSc**: 17. századi szónoklatok és klasszikus auktorfordítások; **Kilián István DSc**: magyar és latin nyelvű drámaszövegek a *Régi Magyar Drámai Emlékek* általa irányított XVIII. századi sorozatában; **Tverdota György DSc**: József Attila). Szükségtelen újra kiemelni **Kabdebó Lóránt DSc** munkásságának jelentőségét, aki a Szabó Lőrinc-életmű évtizedek óta legautentikusabb és szövegkiadási vállalkozásokat is irányító, legutóbb pedig az internetes kritikai kiadás alapjait megteremtő szakértője. Törzstagjaink között tudhatjuk a magyarországi könyv- és nyomdatörténeti kutatás két meghatározó személyiségét: **Heltai János DSc** a nemzetközi mezőnyben is mértékadó magyarországi retrospektív nemzeti bibliográfia (*Régi Magyarországi Nyomtatványok*) vezető munkatársa, **V. Ecsedy Judit DSc** pedig a régi magyarországi nyomdák betűkészletét és egyéb díszítőelemeit a 15–17. század vonatkozásában a teljesség igényével feldolgozó és katalógusba foglaló sorozat (*Hungaria Typographica*) kezdeményezője és kulcsembere, az irodalomtörténet mediális vonatkozásainak egyik legfontosabb hazai szaktekintélye. **Gyapay László CSc** szerkesztésében jelent meg a Baylor University Press (USA) gondozásában készült *European Romanticism* című, többnyelvű antológia magyar fejezete. **Kappanyos András** (jelenleg PhD, DSc eljárása folyamatban) a magyarországi avantgárd irodalom történetének egyik vezető kutatója, emellett legutóbb az új James Joyce-kiadássorozat kötetében, mindenképp az *Ulysses* új fordítását elkészítő csapat tagjaként bizonyította az angol irodalomtörténet modern filológiai vonatkozásaira kiterjedő hermeneutikai és textológiai figyelmét. **Kemény Gábor DSc** az irodalomtudomány és a nyelvtudomány legszorosabb érintkezési területének, a stilisztikának a művelője. Krúdy Gyuláról szóló monográfiái (1974, 1975, 1991, 1993) az életmű alapvető fontosságú megközelítései közé tartoznak, de tanulmányai érdemi hozzászólást jelentettek Ady (1977), József Attila (1983, 2005), Kosztolányi (1986), Ottlik (1995), Márai (2000), Déry (2003), Cholnoky László (2006) munkásságához is. Legutóbb már a Nyugat íróira egészében kiterjesztett érvénnyel fejtette ki stílustörténeti megállapításait (2008). A nyelvi képek, a szóképek rendszerezésére és a bennük (főként a metaforában) megtestesülő jelentésátvitel leírására tipológiát állított fel, amelyet részint a stíluselemzés módszertani alapjának, részint a szépirodalmi közlés specifikumának meghatározására alkalmas keretnek tekint (1986, a legutóbbi monografikus összegzés: 2002), és e nézeteit angol nyelven is publikálta (1987). Az általa szerkesztett *A metafora grammatikája és stilisztikája* c. tanulmánykötet (2001) kifejezetten miskolci oktatói munkásságához és egy általa itt megszervezett konferenciához kapcsolódik. **Szili József DSc** munkásságának azt a vonulatát érdemes ebben a vonatkozásban külön is megemlíteni, amely az irodalomfogalom ill. irodalomfogalmak történetének rendszerezésével kijelölte az ún. autonóm irodalom esztétikai megközelítésre alkalmas korpuszának kereteit, és ezáltal rámutatott szövegeknek olyan csoportjaira is, amelyeknek értésében az irodalomtörténetnek elsősorban más történeti diszciplínákkal van közös érdekeltisége, és közös érdekeltségük talán legmarkánsabb diszciplináris pozíciójában a klasszikus szövegtudomány módszerei és módszerelmélete állanak. **Tverdota György DSc** a József Attila-életmű kutatásának sok évtized óta vitathatatlanul a korszakegész kutatását meghatározó vezető személyisége, rendkívüli bőségben sorjázó monográfiák és műelemzések alkotója.

Megítélésünk szerint az IDI törzstagjai épp az irodalomtudományi textológia műveléséhez legmegfelelőbb képzettségekkel és sokrétű szakmai tapasztalatokkal rendelkező szakemberek, akiknek egész szakmai életműve külön-külön is biztosíték a tudomány szak autentikus művelésére és doktori szintű oktatására.

3.3. Az IDI további témavezetői és oktatói

Az IDI további oktatói háttérét mindenekelőtt az MNYII (intézetigazgató: Kecskeméti Gábor) oktatói adják. Közülük is többen részt vettek már nemzeti klasszikusok szövegkritikai kiadásaiban: **Porkoláb Tibor** (Virág Benedek ódái), **Tasi Réka** (Dayka Gábor versei). Porkoláb Tibor ezen túl meghatározó miskolci helytörténeti és regionális kulturális forrásokat rendezett sajtó alá, az utóbbit népes hallgatói munkacsoport bevonásával. A világirodalom történetét oktató munkatársaink nyelvi és szakmai kompetenciájának számos olyan adekvát fordítás elkészülte köszönhető, amely a klasszikus latin valamint az újabb európai irodalom alkotásait első ízben tolmácsolta magyar nyelven (**Darab Ágnes, Kőrösi Imre** stb.).

Az IDI munkájában többen részt vesznek az ME BTK Történettudományi Intézetének oktatói közül is (intézetigazgató: Gyulai Éva). Mindenekelőtt a historiográfiai, paleográfiai és levéltári vonatkozású tárgyak oktatásába kapcsolódnak be és hallgatóinkkal doktori kutatásaik e vonatkozású kérdéseiben konzultálnak (**Gyulai Éva, Fazekas Csaba, Horváth Zita, Tóth Péter**).

Jelentésméleti és hermeneutikai programunk oktatói háttérét az irodalomelméletben érdekelt kollégáink mellett részben az ME BTK Filozófiai Intézetének oktatói biztosítják (intézetigazgató: Gáspár Csaba László, oktatók: **Ambrus Gergely, Nyíró Miklós**).

Az IDI oktatóinak kimerítő felsorolása az ODT honlapján található meg.

4. Az IDI eredményei az utóbbi öt tanévben

Intézményi nyilvántartásunk szerint a doktori iskola és jogelőd programjainak ez ideig teljes működési időszakában, 1996 és 2014 között a következő hallgatói létszámokat tudjuk kimutatni:

Hallgatók száma 1996–2014		
	szervezett felkészülés (nappali tagozat [ösztöndíjas] + levelező tagozat [költségtérítéses])	egyéni felkészülés
felvételt nyert és beiratkozott	216	36
elbocsátva	41	4
abszolutóriumot szerzett	153	29
fokozatot szerzett	27	21

Jelenleg is folyamatban van 13 hallgató képzése a legutóbbi három évfolyamon, néhány további hallgató tanulmányi halasztással élt. Az évek során sajnos két haláleset is történt hallgatóink körében. Az elbocsátott hallgatók nagyjából a felénél kényszerültünk tanulmányi okból való intézkedésre, az esetek másik felében különféle magánéleti okok álltak a háttérben. A lemorzsolódási arány az évek előrehaladtával folyamatosan csökken; az elbocsátások nagyobbik hányadára a kilencvenes években és az ezredfordulón került sor, amikor a doktori tanulmányok még újdonságot jelentettek a hazai felsőoktatásban, és mind a hallgatói, mind az oktatói teljesítmények is, várakozások is egyenetlenek voltak, hiányoztak a tervezést és a számonkérést lehetővé tevő tapasztalatok.

Ez ideig összesen 48 fokozatszerzéssel zárult doktori eljárás zajlott az IDI-ben (a legkorábbi 1998-ban). Ezen belül az utóbbi öt évben, 2009–2014 között 18 nyilvános védést tartottunk. Néhány doktorjelölti jogviszony eredménytelenül zárult, arra azonban nem volt

példa, hogy bármely doktorjelölt elkészült értekezését a kedvezőtlen opponensi vélemények miatt ne tűzhették volna ki nyilvános megvitatásra vagy hogy a nyilvános védés eredménye *insufficienter* lett volna. A megítélt fokozatok egészséges arányú szóródást mutatnak a *rite*, a *cum laude* és a *summa cum laude* minősítések között. Minden doktori védés részletes adatai megtekinthetők és maguk az értekezések is letölthetők az IDI honlapján, illetőleg az ME oda ugrópontokkal bekötött, az egyetemen készült doktori értekezéseket tartósan elhelyező repozitóriumában.

A doktori iskola működésének utóbbi öt évére, vagyis fennállásunk 27%-nyi időtartamára esik tehát az összes megítélt fokozat 37,5%-a, ami *a)* világosan mutatja, hogy a doktori képzés eredményessége nagy arányban javul; *b)* láthatóvá teszi azt a bölcsészettudományi képzési területen általánosnak ítéltető tendenciát, hogy a fokozat megszerzésére általában a doktori képzés lezárulta után három–hat évvel kerül sor.

A következő adatok az utolsó öt tanévre vonatkoznak:

A hallgatók száma – összesített adatok (I–III. évfolyam)				
év	nappali tagozaton	levelező tagozaton	egyéni tanrend szerint	összesen
2009	18	6	1	25
2010	12	6	0	18
2011	13	1	0	14
2012	13	1	0	14
2013	12	1	1	14

Statisztikai adatok	2009	2010	2011	2012	2013
a DI-be az adott évben felvételt nyert és beiratkozott hallgatók	3	6	7	4	5
a korábban a DI-be felvett hallgatók közül ebben az évben abszolutúriumot szerettek	11	10	9	2	4
a korábban a DI-be felvett hallgatók közül ebben az évben fokozatot szerettek (EDT döntés)	0	1	1	4	3
összes megítélt fokozat az adott évben (EDT döntés)	6	2	2	4	3
ebből egyéni felkészülő	5	1	1	0	0
a felvettek (1. sor) közül nem nappali tagozatos doktoranduszok	0	2	1	0	1

A hallgatókra vonatkozó (tanévek és/vagy képzési formák szerint összegzett) további statisztikák és részletes adatok (beleértve a hallgatók és státuszuk egyenkénti felsorolását) megtekinthetők az IDI honlapján.

A 2009 és 2014 között megvédett doktori értekezések adatai, védésük előrehaladó időrendjében:

szerző	cím	témavezető	rövid értékelés
Ćurković-Major Franciska	Szabó Lőrinc kelet-adriai utazásai	Dr. Kabdebó Lóránt	Summa cum laude. A Szabó Lőrinc közép-európai útjainak és külföldi tartózkodásainak rendszeres feldolgozásába illeszkedő, biográfiai tétű értekezés. Azóta megjelent: ĆURKOVIĆ-MAJOR Franciska, <i>Szabó Lőrinc kelet-adriai utazásai</i> , Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Szabó Lőrinc Kutatóhely, 2010 (Szabó Lőrinc Füzetek, 10).
Udvarvölgyi Zsolt	Meskó Zoltán: egy politikus pályaképe	Dr. Fazekas Csaba	Cum laude. Politikai eszmétörténeti tétű feldolgozás, a biográfia történeti forrásainak rendszeres áttekintésével. Az IDI képzési struktúrájából 2007–2008 során kivezetett, a politika és az irodalom kapcsolatával foglalkozó korábbi programunkon keletkezett.

szerző	cím	témavezető	rövid értékelés
Szirmai Éva	Ünnep – emlékezet – hatalom: politikai ünnepek jelentésváltozásai	Dr. Ferenczi László	Summa cum laude. A történeti emlékezetkutatás módszertanába illeszkedő értekezés, a kultikus kollektív emlékezeti formák és a totalitárius rendszerek hatalomtechnikái közötti viszonyrendszer elemzésével. Az IDI képzési struktúrájából 2007–2008 során kivezetett, a politika és az irodalom kapcsolatával foglalkozó korábbi programunkon keletkezett.
Zárug Péter Farkas	A tudós-politikus alakja a dualista politikai arénában: Az MTA politikus-elnökei, elnök-politikusai 1867–1918 között	Dr. Heltai János	Rite. A tudománytörténet és tudományos intézménytörténet forrásait a politikai eszmetörténet pozíciójából vizsgáló dolgozat. Az IDI képzési struktúrájából 2007–2008 során kivezetett, a politika és az irodalom kapcsolatával foglalkozó korábbi programunkon keletkezett.
Hosszú Hortenzia	A hindu nacionalizmus két útján: Rabindranath Tagore és Mohandas Karamchand Gandhi	Dr. Kemény Gábor	Summa cum laude. Az indiai nemzeti tudat kialakulásának útjai, pontosabban irányított kialakításának módozatai. Az IDI képzési struktúrájából 2007–2008 során kivezetett, a politika és az irodalom kapcsolatával foglalkozó korábbi programunkon keletkezett.
Nagy Szilvia	Két csíksomlyói iskolai színjáték kritikai szövegkiadása és szövegtudományi vizsgálata	Dr. Heltai János	Summa cum laude. Textológiai képzésünk filológiai vonatkozásait érvényesítő, a klasszikus szövegtudományi programon keletkezett, a 18. századi drámatörténeti kutatások módszertanát is magas színvonalon működtető dolgozat.
Zsolt Péter	Dívatélmény	Dr. Kemény Gábor	Rite. Kultúratudományi dolgozat, kulturális antropológiai kérdéssel.
Czetz Balázs	Fejér megye története a Magyar Dolgozók Pártja dokumentumainak tükrében 1948–1956	Dr. Kemény Gábor	Summa cum laude. Tömeges levéltári források rendszeres átvizsgálásával keletkezett, kiváló értekezés, amely hiánypótló abban a tekintetben, ahogyan a pártállami intézményrendszer megyei szintű működtetésének mediális hatalomtechnikáit elemzi. Az IDI képzési struktúrájából 2007–2008 során kivezetett, a politika és az irodalom kapcsolatával foglalkozó korábbi programunkon keletkezett.
Róna Judit	Nap nap után. Babits Mihály életének kronológiája. I. (1883–1908)	Dr. Kabdebó Lóránt	Summa cum laude. Több évtizedes kutatómunka szintézise, az írói kronológia az egész hazai szakma számára viszonyítási pontot jelentő alapműve, a Babits kritikai kiadás nélkülözhetetlen segédeszköze. Azóta megjelent: RÓNA Judit, <i>Nap nap után: Babits Mihály életének kronológiája, 1883–1908</i> , Bp., Balassi Kiadó, 2011 (Babits-kronológia, 1).
Baranyai Katalin	Cs. Szabó Lászlóval a Szepsi Csombor körön innen és túl	Dr. Petróczi Éva	Rite. A dolgozatot a KRE bezárt doktori iskolájából fogadtuk be a védés megszervezésével, a MAB egyedi intézkedése alapján.
Nagy Csilla	Megvont határok: Tér, táj, énkoncepció József Attila és Szabó Lőrinc 1930-as évekbeli költészetében	Dr. Kabdebó Lóránt	Summa cum laude. A modernitás egyik 20. századi korszakküszöbének megítéléséhez igényes verselemzésekkel érvényesen hozzászóló, a térelmélet és térpoétika nyelvét is sikeresen használó dolgozat. Azóta megjelent: NAGY Csilla, <i>Megvont határok: Tér, táj, énkoncepció József Attila és Szabó Lőrinc 1930-as évekbeli költészetében</i> , Bp., Ráció Kiadó, 2014 (Ráció–Tudomány, 17). A szerző 2014 szeptembere óta az MTA BTK ITI posztdoktori ösztöndíjasa.

szerző	cím	témavezető	rövid értékelés
Bereczkiné Záluszi Anna	A fantasztikum Maurice Carême <i>Médua</i> című regényében és a <i>Caprine meséiben</i>	Dr. Kabdebó Lóránt	Rite.
Mizser Attila	Apokalipszis poszt: Az apokaliptikus hagyomány a huszadik század második felének magyar prózairodalmában	Dr. Kappanyos András	Summa cum laude. Nádas Péter, Krasznahorkai László, Grendel Lajos, Szilágyi István, Talamon Alfonz, Márton László és Hajnóczy Péter műveit tematikus-szemléleti metszetben elemző dolgozat. Azóta megjelent: MIZSER Attila, <i>Apokalipszis poszt: Az apokaliptikus hagyomány a huszadik század második felének magyar prózairodalmában</i> , Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2013.
Farkas Judit Antónia	Szép könyvek kultusza: Bibliofil könyvkultúra Magyarországon (1914–1949)	Dr. Kabdebó Lóránt	Summa cum laude. A 20. század első fele magyarországi könyvkiadás- és könyvkereskedelem-történetének megírásában hiánypótló és a rendszerező áttekintés igényével fellépő monográfia.
Kende Tamás	Együttélés – együttfélés: A vérvádak és pogromok az újkori Kelet-Európában	Dr. Horváth Zita	Summa cum laude. A részben politikai eszmetörténeti, részben kultúranropológiai tétű dolgozat a tipológiaalkotás igényével rendszerezi a pogrom mint történelmi szituáció textuálisan is megragadható szerepköreit.
Kovács József	Egységtől egységig: Csengery Antal és a centralista Pesti Hírlap szerepe az Ellenzéki Párt megszervezésében	Dr. Gyapay László	Summa cum laude. Hangyaszorgalommal elvégzett, a módszertani általánosítás igényével is felkínált mikrofilológiai vizsgálatokból rendkívül nagy horderejű politika-, művelődés- és irodalomtörténeti folyamatokra következtet a disszerens, a centralisták törekvéseiről való gondolkodást egészen új alapokra helyezve. A szerző 2014 szeptembere óta az MTA BTK ITI posztdoktori ösztöndíjasa.
Varga Bernadett	„Én pedig mint a szív nélkül való tsak bolygok”. Keresztúri Bíró Pál és a <i>Mennyei társalkodás</i>	Dr. Heltai János	Summa cum laude. A magyarországi puritánus irodalom kegyességtörténeti vonatkozásait filológiai igénnyel megvilágító munka.
Hortainé Sereg Mariann	A paródia mint afirmáció: Karinthy Frigyes paródiáinak szerepe a Nyugatosok népszerűsítésében	Dr. Kappanyos András	Summa cum laude. Teljes körű, saját adatokat is használó áttekintés a Karinthy-paródiák textológiai állapotáról, majd a Nyugat szerzőinek és intézményeinek népszerűsítéseként felfogható egykorú funkciójuk mérlegelése.

5. Az IDI helye az ME szervezetében

Az ME keretében akkreditált doktori programok alapján 1993. október 1-jén kezdődött a doktori képzés. Jelenleg az egyetem hat karán hét tudományágban folyik doktori képzés és szerezhető PhD fokozat. A doktori iskolák a következő tudományágakban működnek: földtudományok; anyagtudományok és technológiák; gépészeti tudományok; informatikai tudományok; állam- és jogtudományok; gazdálkodás- és szervezéstudományok; irodalomtudomány. A doktori iskolák működését, a doktori képzést és a doktori fokozatszerzést az ide vonatkozó jogszabályokon túl az egyetem központi, intézményi doktori szabályzata – *A Miskolci Egyetem Doktori Képzés és a Doktori (PhD) Fokozatszerzés Szabályzata*, aktuális szövege letölthető: <http://www.uni-miskolc.hu> – és az IDI saját *működési szabályzata* szabályozza.

Amint látható, bölcsészettudományi képzési területen az IDI jelenleg az ME egyetlen posztgraduális képzőhelye. Ennek néhány tartalmi következményére alább, a C-SWOT analízisben utalunk, jogilag pedig – a fent idézett szabályzat értelmében – azt a helyzetet hozza magával, hogy az Irodalomtudományi Tudományági Doktori Tanács egyben ellátja a szabályzatban a Kari Doktori Tanácshoz utalt feladat- és jogköröket is. A doktori képzés és fokozatszerzés legmagasabb egyetemi testülete az Egyetemi Doktori Tanács. Ennek tagja az IDI mindenkor vezetője, továbbá doktori iskolánként általában egy-egy további választott tagja és póttagja van. Az IDI általános képviselőjét az IDI vezetője látja el.

A képzést az Irodalomtudományi Tudományági Doktori Tanács felügyelete alatt az ME BTK Dékáni Hivatala szervezi, amely gondoskodik a kurzusok meghirdetéséről, a tanulmányi ügyek kezeléséről, az ösztöndíjak folyósításáról, a költségtérítéssel kapcsolatos ügyek intézéséről, a nyilvántartások vezetéséről stb. A doktori képzés folyamatai a felvételtől a fokozatszerzésig szabályozottak. Minden egyes, a folyamatokat érintő döntési pontról dokumentáció készítése szükséges. Az IDI tanulmányi ügyeinek intézésére külön ügyvivő szakértő áll rendelkezésre, akinek kizárólagos feladatköre a doktori képzés, a doktori fokozatszerzés és a habilitációs eljárások teljes körű adminisztrációjának elvégzése.

6. Az IDI hazai társadalmi és nemzetközi kapcsolatai

Az IDI együttműködési megállapodást kötött az Országos Széchényi Könyvtárral (OSZK), amely V. Ecsedy Judit DSc tudományos tanácsadó tisztségű bevonásának kereteit biztosítja. Egy belső egyetemi tanár tisztségünk, Heltai János DSc ugyancsak az OSZK könyv- és nyomdatörténetet kutató munkatársaként teljesítette ki tudományos munkásságának jelentős hányadát. Az IDI oktatói szoros kapcsolatban állnak emellett az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetével (ITI) is. Kecskeméti Gábor 1996 óta felelős szerkesztője, 2013 óta főszerkesztője az ott kiadott Irodalomtörténeti Közleményeknek (ItK), amely tudományterületünk egyik legfontosabb szakfolyóirata. Ugyanő 2013 óta az MTA BTK ITI igazgatója. Tisztségjaink közül korábban az ITI kutatója volt Gyapay László CSc, Kilián István DSc, Szili József DSc, Tverdota György DSc. Kappanyos András PhD jelenleg is az ITI tudományos főmunkatársa, Modern Magyar Irodalomtörténeti Osztályának vezetője. Szoros kapcsolatunk van a magyarországi egyetemek társtanszékeivel és irodalomtudományi doktori iskoláival. Társszervezőként részt veszünk mind a régi magyar irodalmat, mind a felvilágosodás és romantika irodalmát oktató és kutató műhelyek közös tudományos konferenciáinak évenkénti megrendezésében (Rebakucs, Vetésforgó). Kiterjedt szakmai kapcsolatrendszer köti össze még iskolánkat a Petőfi Irodalmi Múzeummal, valamint a helyi közgyűjteményekkel, elsősorban a Herman Ottó Múzeummal.

2011 májusában *Filológia és textológia a régi magyar irodalomban* címmel rendeztük meg a magyarországi reneszánszkutatók országos konferenciáját.⁸ 2012 áprilisában tanácskozást rendeztünk *Filológiai és textológiai kérdések a 20. századi klasszikusok szövegkiadásában* címmel. 2013 májusában a *Textológia – filológia – értelmezés (A 18–19. századi magyar irodalom)* című konferencia bázisát biztosítottuk. A három konferencián összesen 116 előadó 109 előadása hangzott el, amelyek együttesen – a magyarországi textológia történetében első ízben – a teljesség igényével, rendszeresen tekintették át a magyarországi filológiai és textológiai munkát.

A nemzetközi együttműködés főbb területei: közös oktatási és kutatási projektek, rövid és ösztöndíjas tanulmányutak, nemzetközi konferenciák, vendégoktatók, szakemberek, hallgatók

⁸ Erről és háttéréről: KECSKEMÉTI Gábor, *Előszó = Filológia és textológia a régi magyar irodalomban: Tudományos konferencia, Miskolc, 2011. május 25–28.*, szerk. KECSKEMÉTI Gábor, TASI Réka, Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, 2012, 5–10.

cseréje, hallgatói részképzés és szakmai gyakorlat, részvétel nemzetközi szervezetek munkájában, tanszéki projektek, szakmai kooperáció.

Az IDI nemzetközi kapcsolatainak jelentős része természetesen nem új keletű, és a törzstagok korábbi egyéni vagy intézményi kapcsolatainak a következménye, de van köztük olyan is, amelyik napjainkban, éppen a doktori képzés jegyében született. Több kollégánk szoros kapcsolatokat ápol a wolfenbütteli Herzog August Bibliothekkel, amely a 17. századi kiadványok német nemzeti könyvtári feladatait látja el. Kutatóutak, tanulmányi ösztöndíjak keretében (Kecskeméti Gábor, Tasi Réka) vagy konferenciák előadóiként és résztvevőiként (Heltai János, Kilián István) számos alkalommal dolgoztak az alsó-szászországi városban. Heltai János 1979-től mintegy két évtizeden át volt az Antwerpenben szerkesztett *IFLA Annual Bibliography of the History of the Printed Book and Libraries* magyarországi munkatársa. 1987-ben bekapcsolódott a strasbourg-i *Bibliotheca Dissidentium* munkálataiba is. 1977 és 1995 között az OSZK hungaricum-kutatási programja keretében több alkalommal kutatott Németország, Ausztria, Lengyelország, Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia közgyűjteményeiben. Kecskeméti Gábor a reneszánszkutatás nemzetközi központjaiban több alkalommal tartott konferencia-előadásokat (Bonn, Krakkó, Róma, Tours, Varsó) és könyvbemutatót (Róma). Az MTA ITI és a Varsói Egyetemen működő Centre for Studies on the Classical Tradition in Poland and East-Central Europe által a közép-európai latin kultúra történetének kutatására szervezett közös program résztvevője. Kilián István szlovákiai, romániai, valamint római és bécsi levéltárakban rendszeresen folytat kutatásokat ismeretlen képvess- és drámaszövegek és iskoladráma-előadásokról szóló adatok után. Az élénk nemzetközi részvétellel zajló iskoladráma-kutató konferenciák alapítója és többszöri házigazdája.

Az Oxfordi Egyetem irányításával, az Andrew W. Mellon Foundation támogatásával folyamatban van egy kora újkori kutatási program *Cultures of Knowledge: An Intellectual Geography of the Seventeenth-century Republic of Letters* címmel. E program keretében 2009–2010-ben zajlott a *Universal Reformation: Intellectual Networks in Central and Western Europe, 1560–1670 c.* nemzetközi műhelykonferencia-sorozat a cseh, a lengyel és a magyar tudományos akadémiák együttműködésével. A sorozat budapesti tanácskozását, 2010. április 14–16. között, *Encyclopaedism, Pansophia and Universal Communication* címmel, az IDI szervezte meg, két társintézménnyel való együttműködésben (Simmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár és Central European University).

A 2000/2001. tanév őszi szemeszterében vendégtanárként Kibédi Varga Áront (Amszterdami Egyetem), a nemzetközi hírű retorikaprofesszort fogadtuk, aki azóta is évente előadásorozatot tart hallgatóink számára. Szoros az együttműködésünk a Nápolyi Egyetem Amedeo Di Francesco vezette doktori programjával. Egy doktoranduszunk a Konstanzi Egyetem doktori iskoláját végezte el 1998–2000-ben külföldi részképzésként, azóta is rendszeresen végez németországi kutatómunkát, ennek eredményeként jelent meg Szabó Lőrinc és Carl Rothe levelezése. További külföldi kapcsolatainkat tételesen felsorolja az IDI honlapja.

Az IDI szövegtudományi kutatásait leginkább OTKA és NKFP pályázatok finanszírozzák. Jelentős ilyen vállalkozásunk volt a Heltai János által vezetett, 2001–2004 között megvalósult, *A hitviták magyarországi társadalomtörténete, funkcióváltásai, műfaji rendszere és adattára a 16–18. században* című OTKA kutatás (nyilvántartási száma: T 35.045) és a Széchenyi Terv keretében, *A magyarországi neolatin irodalom feltárására*, az MTA ITI konzorciumvezetésével, Szörényi László témavezetésével 2002-ben elnyert, 2006 első negyedévének végén lezárult kutatási pályázatban (NKFP 5/0024/2002) való részvételünk. A Szabó Lőrinc Kutatóhely társfinanszírozója az MTA TKI.

A kutatási eredmények közzétételében publikációs pályázatok és helyi közintézmények támogatása játszik szerepet. Az MNYII és jogelőd tanszékei, valamint az IDI és jogelőd

doktori programjai kiadványaiban kollégáinknak és tanítványainknak már 1185 tanulmánya jelent meg.⁹ Kiadványaink döntő többsége PDF formátumban nyilvánosan elérhető és ingyenesen letölthető az MNYII honlapján.¹⁰

7. Az IDI infrastrukturális feltételei

Az MNYII öt olyan szemináriumi teremmel rendelkezik, amely kizárólag a magyar szakos hallgatók rendelkezésére áll, ezekben igény szerint a posztgraduális hallgatók órái is elhelyezhetők. Az IDI tanóráihoz nincs szükség nagy befogadóképességű előadótermekre, az oktatás többnyire kiscsoportos keretekben, gyakran az oktatók tanári szobáiban zajlik. A tanári szobák és a szemináriumi termek jól felszereltek, 2008-ban jelentős felújításon estek át. Projektor, audiovizuális eszközök, az internet használata biztosított.

Az MNYII rendelkezik egy 2002-ben kialakított tágas könyvtárhelyiséggel, amely megfelelő raktár- és helybenolvasási lehetőséggel, valamint több internetes munkaállomással szolgál. A kb. 50.000 kötet tudatos beszerzés eredményeként jól szolgálja az irodalmárképzés céljait, és természetesen az IDI hallgatói számára is használható. A szak könyvtárát a tanszékeken elhelyezett tanári kézikönyvtárak egészítik ki.

Az IDI adminisztrációja közvetlen szomszédságában doktoranduszhallgatói munkaszobát alakítottunk ki.

A Miskolci Egyetemen működő tudományos képzési műhelyek összehangolt minőségi fejlesztése c. projekt (TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008) keretében, 27 hónapos futamidővel (2011. július 1–2013. szeptember 30.), 100%-os támogatási intenzitással, az IDI 54.630.810 Ft támogatást használhatott fel humán erőforrás-fejlesztésre, társadalmi hasznosításra, képzések lebonyolítására és infrastruktúra-fejlesztésre. A projekt az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg. A projektből a textológia oktatásához megfelelő számítógépes szaktantermet alakítottunk ki és szereltünk fel megfelelő szoftverekkel, továbbá a doktoranduszhallgatói munkaszobát is gépesítettük. Együttesen 16 új számítógépes munkaállomást hoztunk létre, projektorral, számos nyomtatóval és szkennelvel. Több mint másfél millió forintot fordítottunk a humanizmus és a reneszánsz kor legfrissebb, idegen nyelvű (leginkább latin, angol és német) szakirodalmi könyveinek beszerzésére. Kabdebó Lóránt könyvtára egy részének megvásárlásával magyar nyelvű szak- és szépirodalmi állományunkat 2600 kötettel bővítettük. Ugyanez a program biztosította textológus szakirányú doktoranduszaink kutatásaihoz az OSZK és a Magyar Országos Levéltár állományában megtalálható régi magyar forrásanyag másolatainak CD-n illetve DVD-n történt beszerzését. Mivel ezek is könyvtári dokumentumok, könyvtárunkban mindenki számára hozzáférhetővé tettük őket.

Az ME Központi Könyvtára (az 1735-ös selmecebányai akadémia könyvtárának jogutódja) országos feladatkörű, nyilvános, tudományos szakkönyvtár, amely képes a humán- és társadalomtudományi képzés igényeinek sokoldalú kielégítésére is. A 400 férőhelyes olvasóteremben a folyóiratok és a szabadpolcos állomány mellett 45 számítógép, külön multimédiás terem áll az olvasók rendelkezésére. Az állomány meghaladja az egymillió könyvtári egységet, évente 12–15 ezer könyvvel és egyéb dokumentummal gyarapszik, a folyóiratok száma közel 1000, az idegen nyelvű szakirodalom, valamint az elektronikus

⁹ Erről: KECSKEMÉTI Gábor, *Bevezető = Docendo discimus: Doktoranduszhallgatók és témavezetőik közös tanulmányai a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájából*, szerk. HUSZTI Tímea, Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, 2013, 3–5. A tanulmányokat analitikusan feltáró adatbázis lekérdezhető: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/csv/kereses.html>.

¹⁰ Legbővebb felsorolásuk: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/kiadvanyaink.html>.

adathordozók aránya jelentős. A Központi Könyvtár különgyűjteménye a Selmeci Műemlékkönyvtár.

Az ME internetre kapcsolt gépeiről több nagy hazai és külföldi szakirodalmi adatbázis érhető el (EISZ, EBSCO stb.). Az adatbázisok javarészt szakfolyóiratok cikkeinek bibliográfiai adatait tartalmazzák, de sok a teljes szöveg is (Elsevier, Springer folyóiratok stb.). Az ME több mint 500 külföldi folyóiratot rendel meg nyomtatásban. Ezek közül ma már nagyon sok teljes szövegében online elérhető. Fent említett TÁMOP projektünknek köszönhetően, 2013 óta az IDI finanszírozásában vált elérhetővé az ME internetre kapcsolt gépein a JSTOR gazdag gyűjteménye (Arts and Sciences Collection I.).

8. C-SWOT analízis

KÜLSŐ KORLÁTOK, FELTÉTELEK	
<p>1. A bölcsészeti képzéseknek az ME hagyományaiban való új keletű (csupán 1992-ben kezdődött) volta, ami sok esetben hozza magával a műszaki szakterületek tudományos és oktatási gyakorlatában kialakult normákkal és keretekkel való differenciálatlan összemérést.</p> <p>2. A bölcsészérdekeknek az egyetemi felső vezetésben és stratégiai programalkotásban való gyenge képviselete, szövetségesek hiánya.</p> <p>3. Északkelet-Magyarország gazdasági, demográfiai és szociológiai adottságai összességében igen előnytelen közvetlen feltételrendszert határoznak meg, ugyanakkor a humántudományok professzionális működtetésére irányuló szándékokat kitörési célkitűzésként is megragadhatóvá teszik.</p>	
ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>1. A magyar szak a bolognai rendszer akkreditációs kihívásait eddig a képzés valamennyi szintjén teljes körűen teljesítette.</p> <p>2. Az MNYII minősített oktatóinak száma – a fiatalokat is beleértve – magas, ami hosszú távon biztosítja az IDI törzstag, témavezetői és oktatói utánpótlását: 4 egyetemi tanár – mind DSc, 7 egyetemi docens – mind PhD/CSc; 7 egyetemi adjunktus – mind PhD; 2 egyetemi tanársegéd – még fokozat nélkül.</p> <p>3. Az oktatók tudományos-publikációs tevékenysége kiemelkedő. A 2011 végéig aktualizált Miskolci Egyetemi Publikációs Adatbázis (a továbbiakban azért nem fejlesztik, mert helyét az MTMT veszi át) az MNYII munkatársaitól 3503 publikációt tart nyilván, ami a BTK által felvitt 7841 tételnek a 45%-a, az adatbázisban összesen található 42.028 tételnek, vagyis az összegyetemi teljesítménynek pedig több mint 8%-a. Ez kivételesen intenzív tudományos munkát folytató szervezeti egységre utal. Az MNYII és jogelőd tanszékei, valamint az IDI és jogelőd doktori programjai valamennyi kiadványának teljes körű analitikus bibliográfiai feltárását elvégeztük: ezekben a kiadványokban kollégáinknak és tanítványainknak már 1185 tanulmánya jelent meg. A 2009. évi doktori iskolai akkreditációhoz az ország irodalomtudományi doktori iskolái által szolgáltatott adatokban összesen 79 törzstagról található adat, ők nyilvánvalóan az irodalomtudományi kutatás legjelentősebb, legbefolyásosabb hazai szereplői. Ebben a körben az egy főre eső idézettségi átlagszám 271 hivatkozás volt. Az egyes doktori iskolák törzstagjainak</p>	<p>1. Az alap- és mesterszakos hallgatói létszámunk csökken, ami a doktori iskola hallgatói utánpótlásában is a felhozatal gyengülését okozza.</p> <p>2. Az osztatlan magyartanári képzés elindulásával párhuzamosan tovább csökken az igény a kétszintű képzés iránt, így diszciplináris mesterszakos hallgatók helyett az osztatlan tanárképzésben részesültek közül kell kikerülnön a doktoranduszhallgatói utánpótlás.</p> <p>3. A mai felsőoktatásban a szövegtudatossági kompetenciák olyan alacsony szinten vannak, hogy textológiai képzési centrumunk színvonalas munkája érdekében az első tanévet gyakran lényegében felzárkóztatásra kell fordítanunk.</p> <p>4. A korszerű információs technológiák kezelésében oktatóink kompetenciája többnyire nem kielégítő.</p>

<p>hivatkozási átlagszáma igen széles skálán szóródott, 500-tól 96-ig. Az ME IDI törzstagjainak hivatkozási átlagszáma 336 volt, ami az ELTE 500-as értéke után a második legmagasabb az irodalomtudományi doktori iskolák közül. Tudományos tevékenységünk országos elismerése is egyértelmű (a 2007. évi Toldy-, a 2008. évi Klaniczay- és a 2009. évi Tarnai-díjat is az IDI egy-egy törzstagjának ítelték).</p> <p>4. Oktatóink mind a hazai, mind a nemzetközi szakmai közéletben jelentős szerepet visznek, több esetben kulcspozíciót foglalnak el (MTA BTK ITI igazgatója, a készülő akadémiai irodalomtörténeti szintézis főszerkesztője, az ItK főszerkesztője, a miskolci akadémiai bizottságok tagjai stb.).</p> <p>5. A fentiekből is levezethetően a képzés szakmai színvonala kiemelkedően és csaknem egyenletesen magas.</p> <p>6. A textológiai centrumú irodalomtudományi posztgraduális oktatás Miskolcon jött létre elsőként, az ME BTK legrégebbi hagyományai közé tartozik, és a mai napig az egyetlen ilyen műhely az országos mezőnyben. 2011., 2012. és 2013. évi textológiai konferenciáink nyilvánvalóan megerősítették pozíciónkat mint a hazai textológiai oktatás és kutatás egyik centrumát.</p> <p>7. Oktatóink összeforrott szakmai közösséget alkotnak a szövegtudomány terén, a szükséges kompetenciákat és szaktudást széles horizonton birtokolják, a megfelelő nyelvtudományi és hermeneutikai iskolázottságot is beleértve.</p> <p>8. Évtizedes múltja van, hogy hallgatóink körében elmélyült tehetséggondozást tudunk folytatni. Az MNYII oktatói között többen korábbi növendékeink, doktoranduszaink közül kerültek ki: a fokozatot szerzettek közül ma ketten az MNYII oktatói, nyolcan pedig az ME BTK más szakjain tanítanak. Helyismeretük, motivációjuk erős.</p> <p>9. Intézményes együttműködési kapcsolatok hazai társintézményekkel (MTA BTK ITI, OSZK, Petőfi Irodalmi Múzeum stb.).</p> <p>10. OTKA és más tudományos projekteket folyamatosan magas számban futtatunk.</p> <p>11. A magyar szak könyvtára leküzdötte az ME bölcsészeti szakirodalom terén korábban mutatkozó hátrányos helyzetét, több mint 35.000 kötetes, megvetett alapokkal bíró szakkönyvtárrá bővült.</p> <p>12. Saját tanszéki, intézeti és doktori iskolai kiadványaink döntő többsége PDF formátumban nyilvánosan elérhető és ingyenesen letölthető az MNYII honlapján.</p> <p>13. Számítógépparkunkat, informatikai infrastruktúránkat az elmúlt évek TÁMOP projektjének köszönhetően sikerült magas szintre emelnünk, textológiai szoftverkészletünk egyedülálló az országban.</p>	
<p style="text-align: center;">LEHETŐSÉGEK</p> <p>1. Az MNYII oktatói között van olyan egyetemi docens, akinek akadémiai doktori pályázata</p>	<p style="text-align: center;">VESZÉLYEK</p> <p>1. A bölcsészettudományi felsőoktatás csökkenő hallgatói normatívája és társadalmi presztízse.</p>

<p>folyamatban van, többen pedig vagy már belefogtak akadémiai doktori értekezésük megírásába, vagy szakmai tevékenységük a közeljövőben – megfelelő ösztönzéssel és szakmai perspektívákkal – reményt ad erre.</p> <p>2. A szövegtudomány paradigmáinak megújítása várható el szakmai közösségünkötől.</p> <p>3. Szakmai kapcsolatrendszerünk lehetőséget ad arra, hogy doktoranduszhallgatóinkat a korábnál nagyobb mértékben juttassuk országos publikációs fórumokhoz és konferenciaszereplésekhez.</p> <p>4. Az Oxfordi Egyetemen való partneri együttműködésünket továbbfejlesztve nemzetközi kutatóprogramokban való erősödő részvétel, nemzetközi konferenciaszervezés.</p> <p>5. Társ- és részképzések szervezése EU-s együttműködésben a szomszédos országok olyan képzőhelyeivel, amelyekkel más irányú intézményes kapcsolatot már korábban kiépítettünk. Az IDI honlapjának minden koncepcionális jelentőségű szövege angol és német fordításban is elérhető, elősegítve a partneri kapcsolatok építését.</p> <p>6. Regionális humántudományi központ szerepére való törekvés, együttműködésben a szintén elsősorban műszaki hagyományokban gazdag kassai egyetemen, a szlovákiai magyar hallgatóságra is tekintve.</p> <p>7. Személyes és intézményes kapcsolatainkat felhasználva további jelentős könyvtárfejlesztés. Előfizetés a bölcsészeti terület további elektronikus adatbázisaira (pl. Project Muse).</p>	<p>2. A céltudatos személyzetfejlesztési politika kialakításának szervezeti nehézségei, beleértve ebbe az egyetemi humánpolitika olykor nem értékelvű és nem distinkcionáló döntési mechanizmusait is.</p> <p>3. A személyi minőség, a kiemelkedő tudós- és tanáregyéniségek megtestesítette értékek méltó és arányos megbecsülésének elmaradása.</p> <p>4. A doktori iskola zavartalan működéséhez a DSc fokozattal bíró, egyetemi tanári beosztású munkatársaknak folyamatosan a kellő számban kell alkalmazásban állniuk. Az MNYII oktatóinak köréből az ilyen előrelépés ugyan biztosíthatónak látszik, ám a magas bérigény állandósulását is jelenti.</p>
---	--

Miskolc, 2014. szeptember 15.